

Oslo, 2.mai 2023

Innspill fra Solenergiklyngen:

- NOU 2023:3 MER AV ALT RASKERE

Innledning:

Vi vil takke Energikommisjonen for et godt arbeid med rapporten NOU 2023:3. Rapporten viser tydelig at behovet for å etablere ny, fornybar kraftproduksjon i Norge er akutt. Vi registrerer med glede at rapporten er basert på oppdaterte data og prognoser og at solkraft følgelig løftes fram som sentral del av løsningen. Rapporten ser helhetlig på utfordringer, og peker på behov for politiske endringer samordnet for bygg, areal og energi, noe som er bra.

I det følgende vil vi først kommentere på innholdet i rapporten og fremheve behovet for en helhetlig politikk for solkraft. I denne sammenhengen vil vi også foreslå tiltak vi mener regjeringen bør ta for å utløse samfunnsøkonomisk lønnsom desentralisert kraftproduksjon, deling og lagring. Dernest vil vi gi Solenergiklyngens vurdering av mulighetene for bakkemonterte solkraftverk som sikrer bærekraftig arealutnyttelse, før vi så foreslår tiltak for å styrke fremveksten av batterier og fleksibilitet. Til sist, men ikke minst, vil vi be om at det settes et konkret målbilde for utbyggingen av solkraft i Norge. Dette vil være en katalysator for den nødvendige, brede mobiliseringen.

1. Behov for helhetlig politikk for solkraft

Solenergiklyngen støtter alle vurderinger og anbefalinger som kommisjonen kommer med for solkraft på bygg og bakke. Vi er enig i Energikommisjonens råd om at «Fremover bør det utformes en mer helhetlig politikk for solkraft, både for solkraft på bygg og bakkemontert solkraft.»

Energikommisjonen påpeker at solceller gir mest kraftproduksjon om våren, sommeren og høsten, og kan gi et godt bidrag til forsyningssikkerheten (særlig i vårknipa) og konkluderer at «det er realistisk med en utbygging i størrelsesorden 5-10 TWh innen 2030». Solenergiklyngen deler dette anslaget og mener at 10 TWh innen 2030 på bygg og bakkemontert er realistisk, samt flere tiltalls TWh innen 2040. Med dette vil solkraft ha blitt en sentral bidragsyter til kraftbalanse og effektbalanse i Norge på en samfunnsøkonomisk god måte, med lav konfliktgrad og uten behov for nye subsidier (med unntak av Enova støtten til husholdninger).

NVE sin rapport om effektbalansen fram mot 2030 sier at «Distribuert kraftproduksjon kan også bidra til å sikre effektbalansen om det avlaster strømmettet, og kan bidra til å minske behovet for ny nettutbygging om produksjonen sammenfaller med forbruket. Distribuert produksjon i samspill med lagringsløsninger kan bli en fleksibilitetsressurs for kraftsystemet i framtiden.» Det betyr at Energikommisjonens anbefalinger om områdeløsninger og deling av lokalprodusert strøm og energilagring, og en strategi for solkraft på bygg, som omtaler innpassing i kraftmarkedet – er viktige å følge opp for å bedre både kraftbalansen og effektbalansen.

Egenproduksjon av kraft bidrar til energieffektivisering fordi kraften brukes der den produseres og dette utløser betydelig besparelse i form av redusert nett tap. Derfor bør det stimuleres til at mest mulig brukes selv eller deles lokalt – både fra et energieffektiviseringsperspektiv og for å redusere

behov for nettinvesteringer. Vi ser med glede at Energikommisjonen ser egenproduksjon av kraft sammen med energieffektivisering.

Solenergiklyngen støtter Energikommisjonens svært positive syn på etableringen av solkraft som en vesentlig bidragsyter i Norge. Denne kan etableres raskt, men dette krever at barrierer fjernes. Dagens regelverk er suboptimalt, preget av terskelverdier og unntaksbestemmelser. Solenergiklyngen mener at det er svært viktig å få oppdatert reguleringen slik at den tilpasses den raske teknologiske og markedsmessige utviklingen vi har sett i solbransjen de siste årene.

Vi støtter derfor:

- Forslaget om et nasjonalt energieffektiviseringsløft i bygg, som også inkluderer egenproduksjon (sol, varmepumper) og lagring av energi, og at det skal vurderes «krav om andel egenproduksjon av energi på nye bygg».
- Utviklingen av en strategi for solkraft på bygg, som omtaler innpassing i kraftmarkedet, byggesaksbehandling, og fremtidige krav om solkraft på nye og rehabiliterte bygg. Strategien må ses i sammenheng med oppgradering av eksisterende bygg, og må sikre smart integrering av solkraft i kraftsystemet for en rask og trygg innfasing og utbygging – her mener vi at PBL (TEK) og Energiloven bør harmoniseres. Man bør følge EU målsettinger slik at alle nye bygg bør være klassifisert som nullutslipp eller bedre fra 1. januar 2030. For nybygg som eies eller leies av offentlige bør samme krav gjelde fra 1. januar 2027. Alle bygg over 2000m² bør ha krav om klimagassregnskap fra 1. januar 2030. Egenprodusert energi fra solenergi er et egnet tiltak for å oppnå målene. I byggt teknisk forskrift (TEK) bør energistandarden defineres som «neste nullenergibygg» med lokal energiproduksjon, mens energiloven bør tilpasses plussenergibygg med områdeløsninger.
- Vi støtter forslaget om at en solstrategi må «legge til rette for områdeløsninger med utstrakt deling av lokalprodusert strøm og energilagring, samt økning eller fjerning av terskelverdier på anleggsstørrelse. Det må kartlegges og utredes barrierer for solkraft på bygg og konsekvenser for kraftnettet.» Dette er mindretallets anbefaling, og samtidig som vi har forståelse for flertallet som sier at områdeløsninger og deling ikke må påføre «kraftnettet vesentlige ekstrakostnader som må dekkes av andre kunder over nettleien», så mener vi energi og effektpotensialet for områdeløsninger med deling og lagring kan og bør utløses, uten at det trenger å føre til en skjevfordeling av kostnader over nettleien. En mer desentralisert kraftproduksjon vil dessuten redusere behovet for nettutbygging.
- Forslaget om oppdatering om regelverk. Energikommisjonen påpeker at «Dagens regelverk er i hovedsak tilpasset sentralisert kraftproduksjon og bør endres for å innfase desentralisert kraftproduksjon.» Vi mener dette er et svært viktig punkt som vil kreve bred diskusjon, da dette vil medføre en revisjon/justering av inntektsrammereguleringen for nettselskapene.

Solenergiklyngen fremmer i tillegg følgende tiltak som vi mener regjeringen bør ta for å utløse samfunnsøkonomisk lønnsom desentralisert kraftproduksjon, deling og lagring:

- Ha som mål å fjerne effektbegrensningen (kW) for deling av lokalprodusert kraft (1000 kW er et viktig skritt i riktig retning!).
- Endre den geografiske begrensningen for deling og nabolagring fra gårds og bruksnummer - til områderegulering i henhold til kommuneplanens arealdel, slik at for eksempel en hel næringspark eller et boligområde kan dekkes.
- For å redusere investeringskostnadene for solkraft på eksisterende bygg bør man utvide dagens fritak fra søknadsplikt etter plan- og bygningsloven i tråd med teknologisk utvikling og økt behov for fornybar kraft, herunder sikre at solkraft på hustak ikke tolkes som

fasadeendring. I tillegg bør det gis fullt fritak for solcelleanlegg som installeres løst på toppen av næringsbygg.

- Inkludere batteriløsning og systemer for smartstyring av strøm fra solceller i Enovas støtteordninger for husholdninger, lokale energiområder og bedrifter.
- Tilpasse reguleringen av kraftsystemet og nettselskapenes ansvar, økonomiske incentiver og rettigheter for å sikre samfunnsøkonomisk, trygg, rask og rettferdig innfasing av lokalprodusert kraft og energisamfunn. En god start her vil være å gjøre som Energikommisjonen anbefaler: innføre krav om at nettselskapene må utrede om økt overvåking av nettet i kombinasjon med forbrukerfleksibilitet og ny teknologi kan dekke det samme behovet som en tradisjonell oppgradering av nettet i et område, slik som Storbritannia innfører fra 2023. Man kan legge til rette for at elnettselskapene kan investere i batteriteknologi istedenfor økt nettkapasitet i områder der dårlig nett som er en barriere mot at husholdninger får lov til å installere solkraft (se også egen del om batterier og fleksibilitet).

Vi har registrert med glede at Regjeringen gjennomfører en kartlegging *av regulatoriske barrierer som et steg i å legge til rette for mer etablering av lokal energiproduksjon*. Solenergiklyngens medlemsbedrifter jobber daglig med denne typen prosjekter og vi bidrar gjerne inn i denne kartleggingen med kompetanse, erfaringer og konkrete eksempler og tekniske løsninger.

2. Bakkemonterte solkraftverk og bærekraftig arealutnyttelse

Vi må løse klimautfordringen med minst mulig inngrep i naturen, men vi kan heller ikke løse klimakrisen uten naturinngrep. Solenergi kan være mer skånsom enn andre utbygginger når det gjelder natur og arts mangfold. I tillegg til rask vekst i solkraftverk tak mener Solenergiklyngen at dette alene ikke vil erstatte behovet for større kraftutbygginger for at Norge skal nå sine klimamål, ha nok kraft til grønn industriell omstilling, og motvirke høye strømpriser.

Vi er enig i Energikommisjonens vurdering av at systemet for konsesjonsprosessen må være grundig men effektivt og at systemet må tilføres tilstrekkelig kapasitet til å ta unna søknader. Men vi advarer samtidig mot at konsesjonsprosessen skal bli så krevende at prosjektene ikke blir lønnsomme. Solkraft er i mange sammenhenger den beste muligheten vi har til å etablere ny fornybar kraftproduksjon raskt, og konsesjonsprosessene må legge til rette for å styrke denne satsningen.

Solenergiklyngen vil i tillegg påpeke at utbygging av bakkemontert solkraft har en rekke fordeler. Denne typen kraftverk kan bygges ut relativt raskt i et omfang som monner. Slike kraftverk ruver ikke i terrenget og gir minimalt med støy. De bidrar til kutt i klimautslipp. De kan også spille på lag med miljøpositive tiltak som nydyrking og restaurering. Solkraftverk medfører et relativt begrenset arealbeslag som kan kombineres med annet bruk som f.eks sauebeite og grasproduksjon. I tillegg medfører solkraftverk mindre inngripen i byggeperioden. Bakkemonterte kraftverk er i tillegg reversible tiltak som relativt lett kan fjernes etter endt konsesjonsperiode.

Vi har følgende innspill:

- Solkraftprosjekter bør få en fordel i behandlingsskøen, da solkraft er den teknologien som raskest kan bidra til ny fornybar kraft med minst mulig negative konsekvenser
- For mindre prosjekter kan man vurdere om disse kan behandles under Plan og bygg av kommunene hvis de sikres tilstrekkelig kompetanse og kapasitet. Tilsvarende kan

vurderinger knyttet til bruk av 'grå arealer' som parkeringsplasser og lignende legges dit etter at tilstrekkelige definisjoner og avklaringer er gjort.

- Anlegg under 5 MVA bør fritas fra konsesjonssøknad eller gis en forenklet prosess. Bakgrunnen for dette tallet er at mye av eksisterende distribusjonsnett har kapasitet til å ta unna denne effekten og vi vil da kunne få en rask utbygging av spredt kraftproduksjon. I dag er det vanskelig å få slike prosjekter gjennom pga. høye kostnader knyttet til nettilknytning og konsekvensutredelse. Videre er det sannsynlig at prosjekt av denne størrelsen vil få mindre motstand lokalt.
- For nettselskaper bør det stilles krav til en rask svarfrist og behandlingstid i tråd med forventet Europeisk praksis og at hele nettet kartlegges slik at det ikke må gjøres for hver forespørsel. Digitalisering av nettet ved hjelp av tilgjengelig teknologi kan være et godt alternativ for å kartlegge faktisk kapasitet, da det erfaringsmessig gis tilbakemelding på et 'worst case scenario'. Her foregår det testprosjekter som kan bidra til læring.
- Etablere nasjonale retningslinjer og en 'How-to guide' for nettselskaper og ta kostnaden ned fra first movers.
- Hybride kraftverk som ikke trenger nettutbygging og kombinasjonsprosjekter med f.eks. beite og grasproduksjon bør få forrang i køen.
- Nettutbygging må prioriteres.
- Vurdere støtteordning til batterianlegg hvor det bygges solkraftverk da dette vil utnytte eksisterende infrastruktur ytterligere og det vil klargjøre fleksibilitet når mer og mer fornybar energi kobles til nett
- Rundt alle industriområder som har kø for nettilknytning i dag):
 - Bør det tillates tilknytning av solparker på naboeiendom til industitomt til tross for ulike eiere. Dersom anlegget tillates å knytte seg til bak måler vil svært mange anlegg realiseres på kort tid.
 - Forenklet konsesjonssøknad på solcelleparker uansett størrelse som planlegger å knytte seg til industriområdets trafo.
 - Dersom de to første punktene realiseres, vil det komme flere anlegg rundt industriområder hvor energibehovet er størst ('næreenergi'). Dette vil igjen frigjøre energi i sommerhalvåret som kan tillate flere å koble seg på.
- Gode lokale prosesser som sikrer lokale involvering, eierskap og gevinst vil være viktige.

3. Batterier og fleksibilitet

(Her summeres det viktigste. Viser til **Vedlegg: Batterier og fleksibilitet for detaljer og forklaringer**).

Ny teknologi og innsikt viser at batterier sett i sammenheng med solkraftverk kan bidra til raskere bedre utnyttelse av nettet og nettstøtte. Solenergiklyngen mener det er viktig å se på teknologier som integrerer solcelleanlegg, batteriteknologi, smarte grid og elektriske biler, alle elementer i et energisystem som blir stadig mer vanlig.

På kort sikt kan batterier gi fleksibilitet og øke innfasingen av fornybar energi. Batterier kan bidra til å utsette eller unngå kraftutbygging i flere tilfeller. Batterier sammen med solkraft kan legge til rette for ytterligere utbygging av solkraft, spesielt på kort sikt, da flere større solkraftprosjekter kan initieres uten at det nødvendigvis er behov for utbygging av nytt nett i forbindelse med solkraftprosjektet. Batterier kan også støtte nettets behov for kraftkvalitet.

Solenergiklyngen vil anbefale at regjeringen ser på mulige tiltak for økt fleksibilitet i lokale energisystemer. Disse inkluderer:

- Etablering av en Enova-støtte for batterier over samme lest som for solceller, f.eks 7.500kr + 5.000kr/kWh. Dekke 80% av batterikostnaden i tilfeller hvor solcelleanlegg ikke kan kobles til nettet. Utvide ordningen til smart strømstyring
- Etablering av en Enova-støtte for til batterier til næringsbygg og borettslag med solceller, f.eks 25% av investeringen i solceller til å dekke batterier (Alternativt: som APs energiutvalg sier "dekke 35 prosent av investeringen til bedrifter og borettslag som installerer solcelle og energilagring"). Utvide ordningen til smart strømstyring.
- Økning av omsetningskonsesjonsgrensen for solcelleprosjekter med plusskundeordning i de tilfellene hvor batterier over (en gitt størrelse) er påkoblet for energilagring.
- Tillatelse av områdeløsninger med nabolagring i et fellesbatteri.
- Innføring av tilskudd eller andre inntjeningsmuligheter til solenergikunder for å stille fleksibilitet til disposisjon i strømmettet når batteriet er tilknyttet solcelleanlegg
- Etablering av anbudskrav til batterier (og fornybar energi) for nybygg hos offentlige aktører, samt krav til levetid, gjenbruk og resirkulerbarhet.
- Innføring av midlertidige tilskuddsordninger til husstander, offentlige aktører og private virksomheter som investerer i batterier som energilagring for fornybar strøm.
- Innføring av tilskuddsordninger til husstander, offentlige aktører og private virksomheter som investerer i batterier som erstatning for dieselaggregat

For økt fleksibilitet i kraftnettet vil Solenergiklyngen foreslå at følgende tiltak vurderes for nettselskapene:

- Innføring av konsesjonsvilkår som premierer bruk av ny teknologi som gir økt fleksibilitet inn i strømmettet og som framskynder innfasing av fornybar energi og tilrettelegger for næringsutbygging
- Etablering av konsesjonsvilkår som premierer bærekraft
- Muliggjøre for nettselskaper å sikre en gitt andel tilgjengelig overskuddsenergi
- Innføring av tilskudd til investeringer i batterier som tilbyr økt fleksibilitet på kort sikt.
- Åpning for nettsettselskapene til å investere i batteriteknologi istedenfor økt nettkapasitet
- Innføring og forsterkning av markeder for nettstøttetjenester, som frekvensreguleringstjeneste.

(For mer detaljer om del 3. Batterier og fleksibilitet vises det til vedlegget).

4. Et konkret målbilde for solkraft i Norge

Solenergiklyngen vil til sist påpeke behovet for å etablere et konkret målbilde for solkraft i Norge. Dette vil være et viktig verktøy for å vise vei som ansvarliggjør næring, myndigheter og forsknings- og utdanningsmiljøer. Kapasitet er allerede i dag en viktig begrensning for fremveksten av solkraft både i Norge og i utlandet. Denne situasjonen vil forverres med mindre både solkraftutbyggere, regulatorer og nettselskapene øker sin kapasitet. Solenergiklyngen mener at et målbilde vil være

svært positivt for å ansvarliggjøre disse aktørene og samtidig legge til rette for økt fokus på solkraft i forsknings- og utdanningsmiljøene i Norge.

Solenergiklyngen vil i tillegg påpeke at dagens situasjon, der reguleringer diskuteres og endres enkeltvis, har vesentlige ulemper. Denne fremgangsmåten er lite effektiv og skaper betydelig risiko for manglende helhetsvurderinger og kortsiktige og/eller uhensiktsmessige løsninger. Et konkret målbilde kan legge til rette for rask fremvekst av både solkraftverk og forbrukerfleksibilitet. Det er viktig at et målbilde settes av regjeringen raskt.

Generelt mener Solenergiklyngen at det er viktig at:

- Det må etableres en nasjonal solstrategi som inkluderer solenergi på bygg, bakke og som også inkluderer batterier/fleksibilitet og eksportrettet industri.
- Det må utarbeides en overordnet nasjonal handlingsplan for energi og en egen plan for bygg
- Solkraft strategien på bygg må omfatte innpassing i kraftmarkedet, nettregulering og byggeregler mv. Strategien må integreres i handlingsplanen for bygg.
- Handlingsplanen for bygg må ha et sluttbrukerperspektiv for å utløse investeringer hos byggeierne og forbrukerne av energi.
- For fremdrift i effektivisering av bygningsmassen gjennomføres et nasjonalt energieffektiviseringsløft for boliger, flerbolighus og yrkesbygg med periode 7 år (2030).
- Handlingsplanen må klargjøre hvordan energieffektivisering, lokal energiproduksjon, lokale varmekilder, energilagring og forbrukerfleksibilitet kan bidra til en god forsyningssikkerhet for strøm.
- Planen må ha tydelige og etterprøvbare mål og delmål for energieffektivisering, lokal energiproduksjon i bygg, varme og fleksibilitet.
- Ansvar og koordinering av myndigheter må tydeliggjøres.
- NVE må gis en sentral rolle i å følge opp, måle og regelmessig rapportere om resultater.
- Både organisatoriske, økonomiske, regulatoriske og pedagogiske virkemidler må tas i bruk.
- Virkemidler må kombineres og tilpasses ulike barrierer for ulike bygg, målgrupper og tiltak.
- Kommunenes rolle: Gjeldende plan- og byggesaksregler må gjennomgås for å sikre at energitiltak i bygg blir prioritert og enkelt å gjennomføre.

Om Solenergiklyngen: Solenergiklyngen er bransjeforeningen for norsk solindustri og består av over 150 partnere som leverer produkter og tjenester innenfor solenergi og tilgrensende teknologier som batterier og systemteknologier til det norske og det internasjonale markedet.

Høringsinnspillet er basert på innspill og forankring i følgende av Solenergiklyngens arbeidsgrupper: rammebetingelser, batterier og bakkemontert solkraftverk.

Trine Kopstad Berentsen, 2.mai 2023

 skriv inn tekst her

Administrerende direktør, Solenergiklyngen